Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
ELEANOR SHARPSTON
prezentate la 28 februarie 2019 [1]

Cauza C-677/17

Domnul Çoban
împotriva
Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Uwv)

[cerere de decizie preliminară formulată de Centrale Raad van Beroep (Curtea de Apel pentru Litigii de Securitate Socială și de Funcție Publică, Țările de Jos)]

„Trimitere preliminară – Acordul de asociere CEE-Turcia – Protocol adițional – Articolul 59 – Decizia nr. 3/80 – Securitatea socială a lucrătorilor migranți – Articolul 6 alineatul (1) – Renunțarea la clauzele de reședință – Prestații complementare acordate în temeiul legislației naționale – Retragere”

1. Este în natura umană ca, după o absență îndelungată pentru a munci sau pentru a îndeplini o misiune în străinătate, să apară dorința de întoarcere acasă. Odiseu a refuzat bogăția și chiar nemurirea preferând să se întoarcă în Itaca [2]. În termeni mai prozaici, atât legiuitorul Uniunii, cât și cel al Consiliului de asociere CEE-Turcia au avut în vedere acest instinct de întoarcere acasă atunci când au adoptat dispozițiile care permit unui lucrător să transfere în alt stat anumite prestații de securitate socială în cazul în care acesta părăsește statul membru în care este situată instituția responsabilă pentru acordarea prestațiilor.

2. Prezenta cerere de decizie preliminară privește interpretarea Deciziei 3/80 a Consiliului de asociere din 19 septembrie 1980 privind aplicarea regimurilor de securitate socială ale statelor membre ale Comunităților Europene în raport cu lucrătorii turci și cu membrii familiilor acestora [3] coroborată cu articolul 59 din Protocolul adițional semnat la 23 noiembrie 1970 la Bruxelles [4]. Această dispoziție interzice, *inter alia*, aplicarea clauzelor de reședință în ceea ce privește plata anumitor tipuri de prestații de securitate socială lucrătorilor turci.

3. Centrale Raad van Beroep (Curtea de Apel pentru Litigii de Securitate Socială și de Funcție Publică, Țările de Jos, denumită în continuare „instanța de trimitere”) se întreabă cu privire la relația dintre interdicția respectivă și regula care împiedică acordarea unui „tratament mai favorabil” lucrătorilor turci în raport cu resortisanții statelor membre prevăzută la articolul 59 din Protocolul adițional.

1 Limba originală: engleza.

2 În Odiseea, cartea V, versul 136, Calypso spune că sperase să îl facă nemuritor pe Odiseu dacă ar fi rămas pe insula ei. În Odiseea, cartea VII, versul 313, pentru a-l convinge să rămână, Alcinou (regele feacilor) îi oferă lui Odiseu bogății și mâna fiicei sale Nausica.

3 JO 1983, C 110, p. 60.

4 Protocolul adițional semnat la 23 noiembrie 1970 la Bruxelles, încheiat, aprobat și confirmat în numele Comunității prin Regulamentul (CEE) nr. 2760/72 al Consiliului din 19 decembrie 1972 de încheiere a protocolului adițional, precum și a protocolului financiar, semnate la 23 noiembrie 1970, anexate la Acordul de asociere dintre Comunitatea Economică Europeană și Turcia și referitor la măsurile care urmează să fie adoptate pentru intrarea în vigoare a acestora (JO 1977, L 361, p. 60, Ediție specială, 11/vol. 69, p. 80) (denumit în continuare „Protocolul adițional”).

Dreptul Uniunii

Acordul de asociere și Protocolul adițional

4. Părțile contractante au semnat Acordul de asociere în anul 1963[5]. În temeiul articolului 2 alineatul (1) din acesta, acordul este menit „să promoveze consolidarea continuă și echilibrată a relațiilor comerciale și economice între părți[le] [contractante], ținând seama pe deplin de necesitatea de a asigura dezvoltarea accelerată a economiei Turciei și ridicarea nivelului de ocupare și a condițiilor de viață ale poporului turc” [traducere neoficială].

5. Articolul 12 face parte din capitolul 3 intitulat „Alte dispoziții cu caracter economic”. Acesta prevede că „Părțile contractante convin să se întemeieze pe articolele [45, 46 și 47 TFUE] pentru a realiza treptat libera circulație a lucrătorilor între acestea” [traducere neoficială].

6. Titlul II al Protocolului adițional cuprinde prevederi detaliate care reglementează „Circulația persoanelor și a serviciilor”, al cărui capitol I privește „Lucrătorii”.

7. Articolul 39 (parte a respectivului capitol) prevede că, „înainte de sfârșitul primului an de la data intrării în vigoare a prezentului protocol, Consiliul de asociere adoptă dispoziții în domeniul securității sociale în favoarea lucrătorilor de cetățenie turcă care circulă în interiorul [Uniunii] și în favoarea familiilor lor care au reședința în interiorul [acesteia]” [traducere neoficială]. Aceste dispoziții „permit lucrătorilor de cetățenie turcă […] cumulul perioadelor pentru care aceștia au plătit contribuții de asigurări sociale și au lucrat cu contract de muncă în diferite state membre în ceea ce privește pensiile pentru limită de vârstă, de urmaș și de invaliditate, precum și îngrijirile medicale ale lucrătorului și ale familiei sale care au reședința în interiorul [Uniunii]”[6] [traducere neoficială]. În temeiul articolului 39 alineatul (4), „pensiile pentru limită de vârstă, de urmaș și de invaliditate, dobândite în temeiul dispozițiilor adoptate prin aplicarea alineatului (2), trebuie să poată fi transferate în Turcia” [traducere neoficială].

8. Titlul IV din Protocolul adițional („Dispoziții generale și finale”) include articolul 59, care prevede că, „[î]n domeniile reglementate de prezentul protocol, Turcia nu poate beneficia de un tratament mai favorabil decât cel pe care statele membre și-l acordă reciproc în temeiul Tratatului de instituire a Comunității” [traducere neoficială].

9. Protocolul adițional face parte integrantă din Acordul de asociere[7].

5 Acordul de asociere dintre Comunitatea Economică Europeană și Turcia semnat la 12 septembrie 1963 la Ankara de Republica Turcia, pe de o parte, precum și de statele membre ale CEE și de Comunitate, pe de altă parte (JO 1973, C 113, p. 1), și care a fost încheiat, aprobat și confirmat în numele acesteia din urmă prin Decizia 64/732/CEE a Consiliului din 23 decembrie 1963 (JO 1964, P 217, p. 3685, Ediție specială, 11/vol. 1, p. 10) (denumit în continuare „Acordul de asociere”).

6 Articolul 39 alineatul (1) și, respectiv, alineatul (2).

7 Articolul 62 din Protocolul adițional.

Decizia nr. 1/80

10. Decizia nr. 1/80 a fost adoptată de Consiliul de asociere pentru a promova libera circulație a lucrătorilor [8]. Articolul 6 stabilește condițiile privind accesul la încadrarea în muncă a resortisanților turci care sunt încadrați pe piața legală a muncii dintr-un stat membru. Potrivit unei jurisprudențe constante, atât timp cât un lucrător turc își exercită dreptul la muncă în temeiul Acordului de asociere și al Deciziei nr. 1/80, el beneficiază concomitent de un drept de ședere în statul membru respectiv [9]. Cu toate acestea, el pierde acest drept dacă părăsește definitiv piața muncii, dacă, de exemplu, devine inapt de muncă [10].

Decizia nr. 3/80

11. Decizia nr. 3/80, care a fost adoptată în temeiul articolului 39 din Protocolul adițional, are ca scop adoptarea unor dispoziții în domeniul securității sociale care să permită libera circulație a lucrătorilor turci angajați sau care au fost angajați în unul sau în mai multe state membre [11]. Decizia nr. 3/80 face de multe ori trimitere la prevederile Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității [12].

12. Articolul 2 din Decizia nr. 3/80, intitulat „Domeniul de aplicare personal”, prevede că decizia se aplică lucrătorilor care fac sau au făcut obiectul legislației unuia sau mai multor state membre și care sunt resortisanți turci, membrilor de familie ai acestor lucrători care își au reședința pe teritoriul unuia dintre statele membre, precum și urmașilor acestor lucrători.

13. Articolul 3 alineatul (1), intitulat „Egalitatea de tratament”, prevede că „persoanele cu reședința pe teritoriul unuia dintre statele membre, cărora li se aplică dispozițiile [Deciziei nr. 3/80], se supun acelorași obligații și beneficiază de legislația oricărui stat membru în aceleași condiții ca și resortisanții acelui stat” [traducere neoficială].

14. În conformitate cu articolul 4 („Domeniul de aplicare material”):

„(1) Prezenta decizie se aplică tuturor legislațiilor referitoare la ramurile de securitate socială care se referă la:

[…]

(b) prestații de invaliditate, inclusiv cele destinate menținerii sau îmbunătățirii capacității de obținere a unor venituri;

[…]

(2) Prezenta decizie se aplică tuturor regimurilor de securitate socială generale și speciale, de tip contributiv sau necontributiv […]

[…]

8 Decizia nr. 1/80 din 19 septembrie 1980 privind dezvoltarea asocierii, adoptată de Consiliul de asociere instituit prin Acordul de asociere dintre Comunitatea Economică Europeană și Turcia (denumită în continuare „Decizia nr. 1/80”). Decizia nu a fost publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, dar este disponibilă într-o compilație utilă de texte relevante, publicate sub autoritatea Consiliului în 1992: a se vedea https://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/EEC-Turkey_association_agreements_and_protocols_and_other_basic_texts.pdf

9 A se vedea Hotărârea din 20 septembrie 1990, Sevince (C-192/89, EU:C:1990:322, punctul 29).

10 A se vedea Hotărârea din 6 iunie 1995, Bozkurt (C-434/93, EU:C:1995:168, punctul 42).

11 Articolul 39 alineatul (1) din Protocolul adițional și considerentele Deciziei nr. 3/80.

12 Regulamentul Consiliului din 14 iunie 1971 (JO 1971, L 149, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 26).

(4) Prezenta decizie nu se aplică nici asistenței sociale și medicale […]” [traducere neoficială]

15. Articolul 6 alineatul (1) primul paragraf din Decizia nr. 3/80, intitulat „Renunțarea la clauzele de reședință […]”, prevede: „Cu excepția cazurilor în care prezenta decizie prevede altfel, prestațiile în numerar pentru invaliditate, limită de vârstă sau cele de urmaș, cât și indemnizațiile pentru accidente de muncă sau boli profesionale, dobândite în conformitate cu legislația unuia sau mai multor state membre, nu pot face obiectul niciunei reduceri, modificări, suspendări, retrageri sau confiscări pentru motivul că beneficiarul își are reședința în Turcia sau pe teritoriul unui alt stat membru decât cel în care își are sediul instituția debitoare”. [traducere neoficială]

Regulamentul nr. 1408/71

16. Regulamentul nr. 1408/71 definește noțiunea „prestații” la articolul 1 litera (t) ca fiind „toate prestațiile […], inclusiv toate elementele acestora plătibile din fonduri publice, majorările de revalorizare și [prestațiile] suplimentare, sub rezerva dispozițiilor titlului III, precum și prestațiile în sumă fixă care pot fi plătite în locul pensiilor sau indemnizațiilor și plățile efectuate sub forma rambursării contribuțiilor” [13]. Articolul 4 din regulamentul respectiv prevede că domeniul de aplicare material al regulamentului cuprinde totalitatea legislațiilor referitoare la „domenii[le] de securitate socială” care se referă la unul dintre riscurile enumerate la articolul 4 alineatul (1), inclusiv „prestații[le] de invaliditate” menționate la articolul 4 alineatul (1) litera (b), dar fără a include „asistență[a] social[ă] și medical[ă]” [articolul 4 alineatul (4)] și nu face nicio distincție între regimul contributiv și cel necontributiv [articolul 4 alineatul (2)].

17. Articolul 10 alineatul (1) prevede că „[…] prestațiile de invaliditate […] în numerar […] obținute în temeiul legislației unuia sau mai multor state membre nu sunt supuse niciunei reduceri, modificări, suspendări, retrageri sau confiscări pe motiv că beneficiarul are reședința pe teritoriul altui stat membru decât cel în care se află instituția debitoare”. Rezultă clar că textul acesteia a servit drept model pentru articolul 6 alineatul (1) primul paragraf din Decizia nr. 3/80.

18. Această interdicție nu se aplică, în virtutea interpretării coroborate a articolelor 4 alineatul (2a) litera (a) și 10a alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, introduse prin Regulamentul (CEE) nr. 1247/92 [14] al Consiliului, în raportul cu anumite prestații speciale în numerar cu caracter necontributiv (denumite în continuare „PSNTN”). Sub condiția ca o PSNTN să fie menționată în anexa IIa la Regulamentul nr. 1408/71, primirea prestației respective poate fi limitată la teritoriul statului membru care o acordă. Cu alte cuvinte, PSNTN *nu* pot fi transferate. Anexa IIa include, pentru Țările de Jos, Toeslangenwet (Legea privind prestațiile suplimentare din 6 noiembrie 1986) (denumită în continuare „TW”) [15].

13 „as also” în textul în limba engleză este, în opinia noastră, o eroare de traducere a „ainsi que” („and also”) din textul în limba franceză [Notă nerelevantă pentru versiunea în limba română]. Regulamentul nr. 1408/71 a fost în principiu abrogat prin Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO 2004, L 166, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82). La data faptelor, era aplicabilă versiunea Regulamentului (CE) nr. 883/2004, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 1372/2013 al Comisiei din 19 decembrie 2013 (JO 2013, L 346, p. 27). Fără a lua în calcul abrogarea sa în mare parte, Regulamentul nr. 1408/71 a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (CE) nr. 592/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 de modificare a Regulamentului nr. 1408/71 (JO 2008, L 177, p. 1).

14 Regulamentul Consiliului din 30 aprilie 1992 (JO 1992, L 136, p. 1). Noul articol 4 alineatul (2a) a inclus în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71 prestațiile speciale în numerar de tip necontributiv, reglementate la momentul respectiv de articolul 10a. În Hotărârea din 4 noiembrie 1997, Snares (C-20/96, EU:C:1997:518), prima cauză în care este examinat noul articol 10a, Curtea a explicat că, odată ce o prestație este menționată în anexa IIa la Regulamentul nr. 1408/71, ea stabilește că prestațiile în cauză intră în domeniul de aplicare al articolului 10a din Regulamentul nr. 1408/71 *și* că „formularea articolului 10a implică faptul că prestațiile pe care le menționează, de asemenea, intră sub incidența articolului 4 alineatul (2a) din Regulamentul nr. 1408/71, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 1247/92”, *și* „este reglementată exclusiv de regulile de coordonare de la articolul 10a” (punctele 30-32).

15 TW a fost inclusă pe lista respectivă prin Regulamentul (CE) nr. 647/2005 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 aprilie 2005 de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1408/71, precum și a Regulamentului (CEE) nr. 574/72 al Consiliului de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 (JO 2005, L 117, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 211).

19. Decizia nr. 3/80 *nu* a fost modificată pentru a include o dispoziție echivalentă cu articolul 10a alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71.

Regulamentul nr. 883/2004

20. Regulamentul nr. 883/2004 are ca obiectiv adoptarea măsurilor de coordonare care să garanteze exercitarea eficientă a dreptului la libera circulație a persoanelor [16].

21. Articolul 2 stabilește că domeniul de aplicare personal include „resortisanți[i] unuia dintre statele membre, apatrizi[i] și refugiați[i] care sunt rezidenți într-un stat membru și care se află sau s-au aflat sub incidența legislației unuia sau mai multor state membre, precum și membrilor de familie și urmașilor acestora”.

22. Articolul 3 definește domeniul de aplicare material al regulamentului după cum urmează:

„(1) Prezentul regulament se aplică tuturor legislațiilor referitoare la ramurile de securitate socială privind:

[…]

(c) indemnizațiile de invaliditate;

[…]

(2) Cu excepția cazului în care anexa XI[[17]] [la Regulamentul nr. 883/2004] prevede altfel, prezentul regulament se aplică regimurilor de securitate socială generale și speciale, de tip contributiv sau necontributiv, precum și regimurilor referitoare la obligațiile unui angajator sau armator.

(3) [Regulamentul nr. 883/2004] se aplică și în cazul prestațiilor speciale în numerar, de tip necontributiv, prevăzute la articolul 70.

[…]”

23. Articolul 7, care privește eliminarea clauzelor de rezidență, reflectă articolul 10 din Regulamentul nr. 1408/71 și prevede că, „cu excepția cazului în care [Regulamentul nr. 883/2004] prevede altfel, prestațiile în numerar care se plătesc în temeiul legislației unuia sau mai multor state membre sau al prezentului regulament nu pot face obiectul niciunei reduceri, modificări, suspendări, retrageri sau confiscări în temeiul faptului că beneficiarul sau membrii familiei acestuia sunt rezidenți într-un stat membru, altul decât cel în care este situată instituția responsabilă de furnizarea prestației”.

24. Articolul 70 (primul articol din capitolul 9, intitulat „Prestații speciale în numerar de tip necontributiv”) conține o versiune mai elaborată a articolului 10a din Regulamentul nr. 1408/71 și prevede:

„(1) Prezentul articol se aplică prestațiilor speciale în numerar de tip necontributiv, furnizate în conformitate cu legislația care, dat fiind domeniul său de aplicare personal, obiectivele și condițiile de eligibilitate, are totodată caracteristicile legislației de securitate socială prevăzute la articolul 3 alineatul (1) și ale asistenței sociale.

16 Considerentul (45).

17 Anexa respectivă conține dispoziții speciale pentru aplicarea legislației statelor membre.

(2) În sensul prezentului capitol, «prestații speciale în numerar de tip necontributiv» înseamnă prestații:

(a) care sunt destinate să furnizeze:

(i) o acoperire suplimentară, de substituție sau ancilară împotriva riscurilor acoperite de ramurile de securitate socială prevăzute la articolul 3 alineatul (1), care garantează persoanelor în cauză un venit minim de subzistență, avându-se în vedere situația economică și socială din statul membru în cauză

sau

(ii) exclusiv protecție specială pentru persoane cu handicap, în strânsă legătură cu mediul social al acestor persoane din statul membru în cauză,

și

(b) în cazul în care finanțarea provine exclusiv din contribuții fiscale obligatorii destinate acoperirii cheltuielilor publice generale și condițiile pentru atribuirea și calcularea prestațiilor nu depind de vreo contribuție din partea beneficiarului acestora. Cu toate acestea, prestațiile furnizate ca supliment al unei prestații de tip contributiv nu se consideră prestații de tip contributiv exclusiv din acest motiv

și

(c) sunt enumerate în anexa X.

(3) Articolul 7 și celelalte capitole din prezentul titlu nu se aplică prestațiilor prevăzute la alineatul (2) din prezentul articol.

(4) Prestațiile prevăzute la alineatul (2) se acordă exclusiv în statul membru în care persoana în cauză este rezidentă, în conformitate cu legislația acestuia. Aceste prestații se acordă de către și pe spezele instituției de la locul de reședință."

25. Prin derogare de la norma generală prevăzută la articolul 7, o PSNTN menționată în anexa X nu se poate transfera în temeiul Regulamentului nr. 883/2004, exact astfel cum era în temeiul articolului 10a din Regulamentul nr. 1408/71.

26. Articolul 90 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004 prevede că Regulamentul nr. 1408/71 se abrogă de la data aplicării primului, dar „rămâne în vigoare și continuă să aibă efect juridic, în sensul „(c) […] acorduri[lor] care includ o trimitere la Regulamentul nr. 1408/71, atât timp cât aceste acorduri nu se modifică în funcție de prezentul regulament".

27. Anexa X la Regulamentul nr. 883/2004 enumeră diferitele PSNTN și include, pentru Țările de Jos, TW.

28. În 2012, Consiliul a adoptat Decizia 2012/776/UE cu intenția de a actualiza Decizia nr. 3/80. La respectiva decizie a fost anexat un „proiect de decizie a Consiliului de asociere UE-Turcia privind adoptarea de dispoziții referitoare la coordonarea sistemelor de securitate socială”[18]. Totuși, din câte cunoaștem, proiectul respectiv de decizie nu a fost adoptat de Consiliul de asociere. În consecință, Decizia nr. 3/80 *nu* a fost încă modificată pentru a include o dispoziție echivalentă cu articolul 70 din Regulamentul nr. 883/2004.

Regulamentul (UE) nr. 1231/2010

29. Regulamentul nr. 1231/2010 extinde sistemul aplicabil în temeiul Regulamentului nr. 883/2004 și la resortisanții țărilor terțe, precum și la membrii familiilor și la urmașii acestora, cu condiția să aibă reședința în mod legal pe teritoriul unui stat membru și să fie într-o situație care nu este limitată din toate punctele de vedere la un singur stat membru[19].

Dreptul neerlandez

TW

30. În temeiul TW, persoanele sunt eligibile să primească o prestație complementară destinată să aducă venitul acestora la un nivel care, în cuantum maxim, atinge nivelul salariului minim în vigoare în Țările de Jos (denumită în continuare „prestația complementară”). Acordarea acestei prestații complementare este supusă condiției ca persoana respectivă să beneficieze de o asigurare socială cum ar fi cea pentru incapacitate de muncă[20].

31. Articolul 4a, introdus în TW prin Wet beperking export uitkeringen din 27 mai 1999 (Legea privind limitarea transferului alocațiilor, denumită în continuare „Wet BEU”), intrată în vigoare la 1 ianuarie 2000, prevede:

„(1) Persoana prevăzută la articolul 2 nu beneficiază de dreptul la supliment pentru perioada în care nu locuiește în Țările de Jos.

(2) Persoana prevăzută la articolul 2, care nu beneficiază de dreptul la supliment în temeiul alineatului (1), beneficiază de dreptul la supliment începând cu data de la care locuiește în Țările de Jos, dacă îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 2 alineatul (1), (2) sau (3).”

Remigratiewet

32. Remigratiewet (Legea privind migrația de întoarcere) prevede, printre altele, acordarea de asistență financiară anumitor categorii de persoane care doresc să părăsească Țările de Jos și să se restabilească în țara lor de origine. Articolul 8 alineatul (1) din legea respectivă prevede că persoanele care au părăsit Țările de Jos pentru a se întoarce în țara lor de origine se pot întoarce în Țările de Jos în termen de cel mult un an de la momentul în care s-au stabilit în țara de destinație.

18 Decizia Consiliului din 6 decembrie 2012 privind poziția care urmează să fie adoptată în numele Uniunii Europene în cadrul Consiliului de asociere instituit prin Acordul de stabilire a unei asocieri între Comunitatea Economică Europeană și Turcia, privind adoptarea de dispoziții referitoare la coordonarea sistemelor de securitate socială (JO 2012, L 340, p. 19).

19 Articolul 1 din Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de extindere a Regulamentului (CE) nr. 883/2004 și a Regulamentului (CE) nr. 987/2009 la resortisanții țărilor terțe care nu fac obiectul regulamentelor respective exclusiv pe motive de cetățenie (JO 2010, L 344, p. 1).

20 Articolul 1 alineatul (1) litera (d) din TW. TW însăși se întemeiază pe Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (Legea privind asigurarea împotriva incapacității de muncă, „WAO”), care a constituit fundamentul Hotărârii din 26 mai 2011, Akdas și alții [C-485/07, EU:C:2011:346 („Akdas”)], și al Hotărârii din 14 ianuarie 2015, Demirci și alții [C-171/13, EU:C:2015:8 („Demirci”)].

Situația de fapt, procedura și întrebările preliminare

33. Domnul Çoban s-a născut la data de 20 februarie 1951 și este un resortisant turc înregistrat ca fiind încadrat pe piața legală a muncii din Țările de Jos în sensul articolului 6 din Decizia nr. 1/80. El a lucrat ca șofer de transport internațional până la data de 11 septembrie 2006, moment la care și-a încetat munca pe motiv de boală. La 18 decembrie 2006, domnul Çoban a obținut un permis de ședere UE de rezident pe termen lung.

34. La 8 septembrie 2008, acesta a primit o prestație în baza Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (Legea privind munca și venitul conform capacității de muncă) calculată conform unui grad de incapacitate de muncă evaluat la 45 %-55 % conform normelor naționale relevante. Începând cu luna ianuarie 2012, acesta a primit o prestație complementară de 940,25 euro brut pe lună în temeiul TW, în scopul de a se asigura că acesta beneficiază de un venit echivalent cu salariul minim în Țările de Jos. La data faptelor din litigiul principal, în conformitate cu articolul 4a din TW, o persoană era eligibilă pentru prestația respectivă numai în cazul în care locuia în Țările de Jos.

35. La 10 februarie 2014, domnul Çoban a înștiințat Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Consiliul de administrație al Institutului de Administrare a Asigurărilor pentru Lucrătorii Salariați, Țările de Jos, denumit în continuare „Uwv”) cu privire la intenția sa de a se stabili în Turcia începând cu 1 aprilie 2014. Prin decizia din 12 februarie 2014, Uwv a încetat plata prestației complementare în temeiul TW către domnul Çoban începând cu data plecării sale. Acesta nu a contestat decizia, astfel încât încetarea plății a rămas definitivă.

36. În contextul întoarcerii în Turcia, domnul Çoban a cerut și i s-au atribuit anumite prestații pentru migrația de întoarcere. Acesta s-a mutat în Turcia la 18 martie 2014. La acel moment, el încă deținea un permis de ședere UE de rezident pe termen lung.

37. La data de 9 iulie 2014, domnul Çoban a solicitat din nou, din Turcia, acordarea prestației complementare în temeiul TW. Nu este pe deplin clar din decizia de trimitere dacă aceasta era o „nouă” cerere de acordare a respectivei prestații sau o cerere pentru a i se recunoaște dreptul dobândit și pentru a-și redobândi prestația [21]. Uwv a respins această cerere prin decizia din 1 august 2014. La 20 octombrie 2014, Uwv a confirmat decizia pentru motivul că domnul Çoban nu a mai fost eligibil pentru plata prestației complementare: el nu locuia în Țările de Jos și, prin urmare, nu respecta condiția privind reședința prevăzută la articolul 4a din TW.

38. Acțiunea domnului Çoban formulată împotriva deciziei Uwv a fost respinsă de Rechtbank Amsterdam (Tribunalul din Amsterdam).

39. Domnul Çoban a formulat apel împotriva acestei hotărâri la instanța de trimitere. Această instanță arată că domnul Çoban a părăsit Țările de Jos din proprie inițiativă într-un moment în care obligația privind reședința prevăzută la articolul 4a din TW era deja în vigoare. La momentul la care domnul Çoban a formulat o cerere pentru acordarea de prestații complementare din Turcia, precum și la

21 A se vedea punctul 60 și următoarele de mai jos.

momentul la care această prestație i-a fost refuzată, el ar fi putut totuși să se reîntoarcă în Țările de Jos pe baza permisului său de ședere UE [22]. În acest context, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la modul în care jurisprudența existentă a Curții ar trebui să îi fie aplicată domnului Çoban [23]. În consecință, a adresat Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 6 alineatul (1) din Decizia 3/80 coroborat cu articolul 59 din Protocolul adițional trebuie interpretat în sensul că se opune legislației unui stat membru precum articolul 4a din TW, în temeiul căreia o prestație complementară acordată se retrage dacă beneficiarul se mută în Turcia, chiar dacă acest beneficiar a părăsit teritoriul statului membru din proprie inițiativă? În această privință, este relevant că persoana în cauză, la momentul plecării, nu mai are un drept de ședere în baza regimului de asociere [CEE-Turcia], ci deține un permis de ședere UE de rezident pe termen lung? În această privință, este relevant că, în temeiul reglementării naționale, persoana în cauză are posibilitatea de a se întoarce în termen de un an de la plecare și de a redobândi astfel prestația complementară și că această posibilitate persistă atât timp cât ea deține permisul de ședere UE de rezident pe termen lung?”

40. Au depus observații scrise Uwv, guvernul neerlandez și Comisia Europeană. În cadrul ședinței din 3 octombrie 2018, domnul Çoban, Uwv, guvernul neerlandez și Comisia au prezentat observații orale.

Observații introductive

41. Prestația complementară acordată în temeiul TW reprezintă o PSNTN în sensul articolului 70 din Regulamentul nr. 883/2004 și este menționată în anexa X la acesta. Prin urmare, prin derogare de la norma generală prevăzută la articolul 7 din regulamentul respectiv, prestația în cauză nu poate fi transferată în sensul regulamentului. Astfel, Regulamentul nr. 883/2004 menține caracterul netransferabil stabilit prin TW reglementat pentru prima dată la articolul 10a și în anexa IIa la Regulamentul nr. 1408/71. Sistemul respectiv se extinde la resortisanții țărilor terțe și la familiile acestora care au reședința pe teritoriul Uniunii în temeiul articolului 1 din Regulamentul nr. 1231/2010 [24].

42. Modalitățile speciale ale PSNTN rezultă din faptul că, în trecut, Curtea a acceptat că acordarea de prestații strâns legate de mediul social ar putea fi supusă unor condiții de reședință în statul membru al instituției responsabile [25]. Concluziile avocatului general Léger prezentate în cauza Snares, la care facem referire cu recunoștință, conțin o analiză detaliată privind motivele care au stat la baza modificărilor și a schimbările pe care le-au generat [26].

43. Trimiterile din Decizia nr. 3/80 la Regulamentul nr. 1408/71 nu au fost actualizate sau modificate. Această situație se regăsește în special la articolul 1 litera (a) din Decizia nr. 3/80, care definește o serie de termeni, inclusiv „prestații” prin trimitere la acest regulament. În temeiul articolului 90 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, Decizia nr. 3/80 ar trebui, prin urmare, să continue să fie interpretată în lumina prevederilor Regulamentului nr. 1408/71 [27]. În mod esențial, pe de altă parte, Decizia nr. 3/80 *nu* cuprinde dispoziții – echivalente cu articolul 4 alineatul (2a) și cu articolul 10a din Regulamentul nr. 1408/71, astfel cum au fost menținute prin articolul 3 alineatul (3) și prin articolul 70 din

22 Instanța de trimitere arată în această privință că domnul Çoban și-a pierdut dreptul de ședere în Țările de Jos în temeiul Acordului de asociere CEE-Turcia atunci când a părăsit piața muncii din acest stat membru în mod definitiv; dar în temeiul Legii privind migrația de întoarcere, el s-ar putea întoarce în termen de un an.

23 Și anume Akdas și Demirci.

24 A se vedea punctele 18, 23, 26 și 27 de mai sus.

25 A se vedea Hotărârea din 27 septembrie 1988, Lenoir (313/86, EU:C:1988:452, punctul 16), confirmat în Hotărârea din 4 noiembrie 1997, Snares (C-20/96, EU:C:1997:518, punctele 42 și 43).

26 A se vedea Concluziile prezentate în cauza Snares (C-20/96, EU:C:1997:227, punctele 11-20).

27 A se vedea punctul 26 de mai sus.

Regulamentul nr. 883/2004 – care să se refere în mod expres la PSNTN ca atare, incluzându-le în domeniul de aplicare al regulamentului și apoi, prin derogare de la norma generală, să confere acestor prestații un caracter netransferabil. Decizia nr. 3/80 conține *doar* regula generală conform căreia prestațiile menționate *pot* fi transferate.

44. În fine, arătăm că jurisprudența Curții a stabilit deja că articolul 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80 are efect direct, astfel încât resortisanții turci cărora li se aplică această dispoziție au dreptul de a o invoca direct în fața instanțelor din statele membre pentru a înlătura aplicarea normelor de drept intern care sunt contrare acesteia. Modul de redactare a articolului 6 alineatul (1) consacră, în termeni clari, preciși și necondiționați, interdicția, în sarcina statelor membre, de reducere, modificare, suspendare, retragere sau confiscare a anumitor prestații pentru motivul că persoana care are dreptul la acestea își are reședința în Turcia sau pe teritoriul unui alt stat membru [28].

Apreciere

45. Articolul 6 alineatul (1) primul paragraf din Decizia nr. 3/80, chiar dacă este coroborat cu articolul 59 din Protocolul adițional, se opune legislației unui stat membru care prevede retragerea unei prestații suplimentare precum cea stabilită prin TW, în cazul în care beneficiarul se mută din proprie inițiativă în Turcia, dar deține un permis de ședere UE de rezident pe termen lung în temeiul căruia are posibilitatea să se întoarcă în Țările de Jos și să redobândească dreptul la prestația respectivă?

Domeniul de aplicare al interdicției prevăzute la articolul 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80

46. Articolul 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80 urmărește consolidarea progresivă a situației lucrătorilor turci în statul membru gazdă. În acest sens, are un caracter complementar în raport cu Decizia nr. 1/80, care are ca obiectiv esențial integrarea progresivă a lucrătorilor turci pe piața muncii a statului membru gazdă [29].

47. Domeniul de aplicare personal al Deciziei nr. 3/80 include lucrători care sunt resortisanți turci și care fac sau au făcut obiectul legislației unuia dintre statele membre [30]. Curtea a statuat deja în Hotărârea Akdas și alții că, în acest domeniu, sunt incluși lucrători turci „care au în prezent reședința în Turcia” și „care sunt beneficiarii prestațiilor de invaliditate, în numerar, dobândite în temeiul legislației unui stat membru” [31]. Este cert că domnul Çoban intră în domeniul de aplicare personal al Deciziei nr. 3/80 și, prin urmare, al articolului 6 alineatul (1) din aceasta.

48. În continuare, vom examina pe scurt domeniul de aplicare material al acestei dispoziții.

49. Din decizia de trimitere reiese că prestația de bază corespunzătoare incapacității domnului Çoban nu a fost retrasă. S-a retras doar prestația complementară pe care el o primea anterior în temeiul TW, destinată să aducă venitul acestuia la nivelul salariului minim în vigoare în Țările de Jos.

50. O prestație complementară acordată în temeiul TW reprezintă „prestație de invaliditate” în sensul articolului 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80?

28 Hotărârea din 26 mai 2011, Akdas și alții (C-485/07, EU:C:2011:346, punctele 67-73).

29 Hotărârea din 14 ianuarie 2015, Demirci și alții (C-171/13, EU:C:2015:8, punctele 48 și 49).

30 Articolul 2 din Decizia nr. 3/80.

31 Hotărârea din 26 mai 2011, Akdas și alții (C-485/07, EU:C:2011:346, punctul 79).

51. Instanța de trimitere consideră că prestația complementară reprezintă o prestație de invaliditate în sensul acestei dispoziții. Într-adevăr, Hotărârile Curții Akdas și Demirci prin care a fost interpretat articolul 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80 au vizat exact aceeași prestație [32].

52. Mărturisim că nu suntem atât de siguri că prestația complementară acordată în temeiul TW intră în realitate în domeniul de aplicare al Deciziei nr. 3/80.

53. În primul rând, amintim că PSNTN au fost incluse în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71 prin modificările aduse prin Regulamentul nr. 1247/92. Aceste modificări au inclus atât articolul 4 alineatul (2a) litera (a) (care include în mod expres PSNTN în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71 și le descrie ca fiind destinate „să acopere, cu titlu suplimentar, complementar sau accesoriu"), cât și articolul 10a (norma privind caracterul netransferabil al PSNTN). Nicio modificare echivalentă a Deciziei nr. 3/80 nu a fost totuși efectuată, astfel încât să includă PSNTN în domeniul său de aplicare.

54. În al doilea rând, articolul 4 din Decizia nr. 3/80 definește domeniul de aplicare material al deciziei respective și explică, la articolul 4 alineatul (1) litera (b), că prestațiile de invaliditate le includ pe cele „destinate menținerii sau îmbunătățirii capacității de obținere a unor venituri". Totuși, exact acest lucru *nu* îl face prestația complementară acordată în temeiul TW. Nu are nicio legătură cu capacitatea de a realiza un venit. Aceasta îmbunătățește *nivelul veniturilor* beneficiarului.

55. În al treilea rând, articolul 4 alineatul (4) din Decizia nr. 3/80 prevede în mod expres că decizia „nu se aplică asistenței sociale", deși scopul PSNTN de tipul prestației complementare acordate în temeiul TW (distinctă de prestația de invaliditate în sine) are un caracter cel puțin în parte social.

56. Aceste elemente ar putea fi interpretate ca argumente împotriva încadrării PSNTN în domeniul de aplicare al Deciziei nr. 3/80. Cu toate acestea, întrucât Curtea, în Hotărârile Akdas și Demirci, a considerat deja că exact aceeași prestație acordată în temeiul TW intră *în* domeniul de aplicare al Deciziei nr. 3/80, vom pleca de la premisa că reprezintă într-adevăr o „prestație de invaliditate" în sensul articolului 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80 [33].

57. Atunci când este formulată după mutarea în Turcia, o cerere de acordare a unei prestații complementare în temeiul TW este reglementată de articolul 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80 ca o cerere nouă de acordare a prestației sau ca o cerere de redobândire a acesteia?

58. Reiese clar din modul de redactare a articolului 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80 că prestațiile care intră în domeniul de aplicare material al acestei dispoziții și „*dobândite* în conformitate cu legislația unuia sau mai multor state membre" (sublinierea noastră) nu pot face obiectul „niciunei reduceri, modificări, suspendări, retrageri sau confiscări" pentru motivul că beneficiarul își are reședința în Turcia sau pe teritoriul unui alt stat membru.

59. În plus, articolul 39 alineatul (4) din Protocolul adițional (temeiul juridic al Deciziei nr. 3/80) [34] se referă doar la posibilitatea ca „pensiile […] de invaliditate, *dobândite* în temeiul dispozițiilor adoptate, să [fie] *transferate* în Turcia" (sublinierea noastră).

32 Hotărârea din 26 mai 2011, Akdas și alții (C-485/07, EU:C:2011:346, punctele 47 și 48), și Hotărârea din 14 ianuarie 2015, Demirci și alții (C-171/13, EU:C:2015:8, punctele 38 și 39). În Hotărârea Akdas și alții, punctul 54, Curtea citează poziția instanței de trimitere, conform căreia prestația complementară plătită în temeiul TW, a cărei acordare nu depinde de o apreciere individuală a necesităților cu caracter personal ale solicitantului, trebuie asimilată unei prestații de invaliditate în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (b) din Decizia nr. 3/80 și intră astfel în domeniul de aplicare material al acesteia.

33 În Hotărârea din 26 mai 2011, Akdas și alții (C-485/07, EU:C:2011:346, punctul 77), Curtea constată că „părțile nu contestă" că o prestație precum prestația complementară plătită în temeiul TW intră în domeniul de aplicare al articolului 4 alineatul (1) litera (b) din Decizia nr. 3/80 și i se aplică astfel interdicția prevăzută de articolul 6 alineatul (1) din aceeași decizie. Probabil din cauza acestui fapt, chestiunea nu a fost examinată nici în concluziile avocatului general, nici în Hotărârea pronunțată de Curte în cauza Demirci (Hotărârea din 14 ianuarie 2015, C-171/13, EU:C:2015:8).

34 A se vedea articolul 39 alineatul (1) din Protocolul adițional și considerentele Deciziei nr. 3/80.

60. Rezultă în mod logic că o cerere de *redobândire* a dreptului la prestații acordate anterior ar intra în domeniul de aplicare al articolului 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80; dar, *per a contrario*, o nouă cerere prin care se urmărește *instituirea* dreptului la o prestație nu ar intra. Este de competența instanței naționale, singura care se poate pronunța asupra chestiunilor de fapt, să stabilească definitiv în care dintre cele două categorii se încadrează cererea formulată de domnul Çoban la 9 iulie 2014 în timp ce se afla Turcia. Adăugăm doar că o cerere de *redobândire* trebuie în mod necesar să se încadreze în domeniul de aplicare al Deciziei nr. 3/80 în măsura în care redobândirea dreptului este soluția evidentă la o încetare nelegală a acordării unei prestații.

61. O dificultate suplimentară trebuie, totuși, abordată. Din decizia de trimitere reiese în mod clar că domnul Çoban primea efectiv prestația complementară în temeiul TW începând din ianuarie 2012 și până la retragerea acesteia prin decizia din 12 februarie 2014 cu efect de la 1 aprilie 2014 (dată de la care domnul Çoban a informat Uwv că se va muta în Turcia). Domnul Çoban nu a atacat această decizie, care astfel a rămas definitivă.

62. Instanța de trimitere consideră însă că, în măsura în care se poate aprecia că domnul Çoban urmărește, prin cererea formulată, *redobândirea* prestației complementare în temeiul TW, acesta își reafirmă *dreptul dobândit* la prestația respectivă (și, de fapt, solicită Uwv să își reexamineze decizia din 12 februarie 2014 prin care a încetat plata acestei prestații)[35]. Din nou, revine instanței naționale sarcina de a stabili, în temeiul legislației naționale, dacă omisiunea domnului Çoban de a ataca Decizia Uwv din 12 februarie 2014 nu permite să se considere că litigiul în discuție are ca obiect o cerere privind un drept dobândit la această prestație. Din decizia de trimitere pare a rezulta că, în temeiul dreptului național, aceasta *nu* reprezintă un impediment și că domnul Çoban poate într-adevăr să își susțină astfel cererea.

63. Din acest motiv, rezultă că circumstanțele acțiunii domnului Çoban intră în domeniul de aplicare al interdicției prevăzute la articolul 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80.

64. În continuare, vom analiza celelalte chestiuni (importante) cu care Curtea va trebui să se confrunte. Dreptul efectiv și direct al domnului Çoban de a se întemeia pe articolul 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80 este subminat de faptul că deținea un permis de ședere UE de rezident pe termen lung și de faptul că s-a întors în Turcia din proprie inițiativă? Iar articolul 59 din Protocolul adițional prevalează asupra acestui drept?

65. Pentru a răspunde la aceste întrebări, este necesar mai întâi să se examineze cu atenție cele două hotărâri contradictorii ale Curții, Akdas și Demirci.

Hotărârile Akdas și Demirci

66. În Hotărârea Akdas, solicitanții erau, cu toții, resortisanți turci care au fost afectați de incapacitate de muncă și care au solicitat și au obținut, în perioada în care încă își aveau reședința în Țările de Jos, plata atât a unei prestații de invaliditate în temeiul WAO, cât și a unei prestații complementare în temeiul TW în versiunea sa în vigoare înainte de 2000. Aceștia au revenit în Turcia pentru a fi aproape de familiile lor, menținând beneficiul celor două prestații, în temeiul articolului 39 alineatul (4) din Protocolul adițional. Totuși, odată ce versiunea modificată a TW a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2000, autoritățile naționale competente au încetat treptat plata prestației complementare în temeiul TW.

35 Această declarație (de la punctul 5 din decizia de trimitere în discuție) se repetă la punctul 4.4 al unei decizii de trimitere formulate ulterior de aceeași instanță în cauza C-257/18, Güler (pendinte). Într-adevăr, instanța de trimitere evidențiază faptul că domnul Çoban *are* un drept dobândit la prestația complementară, în timp ce, „în cazul domnului Güler, există îndoieli în acest sens”, reprezentând unul dintre motivele pe care se întemeiază noua trimitere preliminară adresată Curții în temeiul articolului 267 TFUE.

67. Curtea a examinat introducerea articolului 10a în Regulamentul nr. 1408/71 și regimul netransferabilității PSNTN-urilor precum prestația complementară acordate în temeiul TW[36], care rezultă din acesta. Curtea a concluzionat că acordarea în continuare a prestației pentru solicitanții respectivi *nu* era incompatibilă cu articolul 59 din Protocolul adițional.

68. În primul rând, articolul 39 alineatul (4) din Protocolul adițional prevede expres posibilitatea transferului prestațiilor [iar articolul 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80 reflectă în mod adecvat această dispoziție]. În al doilea rând, solicitanții din litigiul respectiv intrau în domeniul de aplicare al articolului 2 din Decizia nr. 3/80 în calitate de lucrători turci. În al treilea rând, aplicarea în contextul Deciziei nr. 3/80 a regimului în vigoare în temeiul Regulamentului nr. 1408/71 în ceea ce privește PSNTN ar reprezenta o *modificare* a deciziei menționate, deși o asemenea competență este rezervată numai Consiliului de asociere, în conformitate cu articolele 8 și 22 din Acordul de asociere. În al patrulea rând, situația solicitanților nu putea fi comparată în mod util cu cea a cetățenilor Uniunii, având în vedere că aceștia din urmă erau titulari ai dreptului la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre și puteau alege nu doar să părăsească teritoriul unui stat membru, ci și să revină în acesta[37].

69. În schimb, în Hotărârea Demirci, Curtea a reținut că domnul Demirci și colegii săi *nu* puteau invoca dispozițiile Deciziei nr. 3/80 pentru a contesta cerința de reședință prevăzută de legislația națională drept condiție pentru a beneficia de o prestație complementară în temeiul TW.

70. Solicitanții din litigiul respectiv aveau, toți, dublă cetățenie, respectiv turcă și neerlandeză. La fel ca domnul Akdas și colegii săi, ei au fost afectați de invaliditate și au devenit inapți pentru muncă. Și aceștia erau beneficiarii atât ai prestației de invaliditate principale acordate în temeiul WAO, cât și ai prestației complementare acordate în temeiul TW în versiunea sa în vigoare înainte de 2000. Și aceștia s-au întors în Turcia pentru a fi aproape de familiile lor, păstrându-și dreptul la aceste două prestații în temeiul articolului 39 alineatul (4) din Protocolul adițional. Totuși, odată cu intrarea în vigoare a versiunii modificate a TW la 1 ianuarie 2000, autoritățile naționale competente au decis să înceteze treptat plata către aceștia a prestației complementare în temeiul TW. Ei au contestat respectivele decizii.

71. Pentru a face o distincție față de Hotărârea Akdas, Curtea a arătat că împrejurarea că domnul Demirci și colegii săi au dobândit cetățenia statului membru gazdă în calitate de lucrători turci „îi plasează într-o situație cu totul particulară, având în vedere în special obiectivele regimului de asociere CEE-Turcia”. Dobândirea cetățeniei statului membru gazdă reprezintă, în principiu, nivelul de integrare cel mai ridicat al lucrătorului turc în statul membru gazdă. Dobândirea acestei a doua cetățenii atrage consecințele juridice legate nu doar de deținerea acestei cetățenii, ci, deopotrivă și în mod corelativ, și a cetățeniei Uniunii, în special în materia dreptului de ședere și de liberă circulație în cadrul statelor membre. În consecință, „nimic nu justific[a] faptul ca resortisantul turc, al cărui regim juridic s-a schimbat în mod necesar în momentul dobândirii cetățeniei statului membru gazdă, să nu fie tratat de statul membru respectiv în privința plății unei prestații precum cea în discuție în litigiul principal exclusiv ca resortisant al acestui stat”[38].

72. Curtea a considerat că, dacă domnul Demirci și colegii săi ar avea în continuare dreptul la prestația complementară acordată în temeiul TW, aceștia ar beneficia de o dublă diferență de tratament nejustificată. Deoarece aveau cetățenie neerlandeză, aceștia ar fi fost tratați mai favorabil decât lucrătorii care aveau doar cetățenie turcă și care nu mai beneficiau de un drept de ședere pe teritoriul Țărilor de Jos, deoarece nu mai erau încadrați pe piața legală a muncii din acest stat. Aceștia ar fi fost

36 Hotărârea din 26 mai 2011, Hotărârea Akdas și alții (C-485/07, EU:C:2011:346, punctele 84-87).

37 Hotărârea din 26 mai 2011, Hotărârea Akdas și alții (C-485/07, EU:C:2011:346, punctele 88-95).

38 Hotărârea din 14 ianuarie 2015, Demirci și alții (C-171/13, EU:C:2015:8, punctele 53-57).

favorizați și în raport cu resortisanții statului membru gazdă sau ai unui alt stat membru, care ar fi beneficiat, desigur, de un regim favorabil în termeni de ședere și de liberă circulație în cadrul Uniunii, dar care rămâneau supuși condiției de reședință pe teritoriul Regatului Țărilor de Jos pentru plata prestației complementare. Unui astfel de rezultat i s-a opus articolul 59 din Protocolul adițional.

Articolul 59 din Protocolul adițional

73. Protocolul adițional este drept primar în cadrul ierarhiei legislației derivate din Acordul de asociere CEE-Turcia (articolul 62 din Protocolul adițional). Deciziile adoptate de Consiliul de asociere în exercițiul competențelor delegate trebuie, în consecință, să fie interpretate într-un mod care este conform cu regula „[interzicerii] […] un[ui] tratament mai favorabil” pe care o prevede. Am sugerat cu altă ocazie că articolul 59 din Protocolul adițional reflectă principiul conform căruia statutul de membru al Uniunii Europene este cea mai profundă și mai specială relație pe care un stat o poate obține și orice altă relație dintre o țară terță și Uniunea Europeană trebuie, în consecință, să fie în mod necesar mai puțin privilegiată [39].

74. Astfel cum rezultă clar din modul său de redactare, articolul 59 din Protocolul adițional se referă la drepturile și obligațiile statelor membre și ale Turciei. Acesta nu reglementează în mod explicit drepturile și obligațiile individuale ale cetățenilor. Acestea fiind spuse, fără îndoială, articolul 59 poate servi și servește drept principiu de interpretare care permite Curții să examineze termenii de comparație și să hotărască în favoarea unei posibile interpretări a textului unui instrument de rang inferior (cum ar fi Decizia nr. 3/80) și în defavoarea alteia. Jurisprudența care aplică articolul 59 confirmă importanța sa în acest rol atunci când două situații care implică resortisanți ai Uniunii și resortisanți turci pot fi comparate în mod util. Astfel, Curtea a statuat în mod constant, în contextul liberei circulații a lucrătorilor și al Deciziei nr. 1/80 că articolul 59 din Protocolul adițional interzice favorizarea resortisanților turci în raport cu cetățenii Uniunii [40]. Totuși, în mai multe rânduri, Curtea a refuzat să compare situația membrilor de familie ai lucrătorilor turci care beneficiază de drepturile conferite de articolul 7 din Decizia nr. 1/80 cu aceea a membrilor de familie ai cetățenilor Uniunii, deoarece (examinând situațiile juridice respective), Curtea a constatat că acestea nu puteau fi comparate în mod util, având în vedere diferențele importante existente [41].

75. Suntem astfel de acord fără rezerve cu concluziile colegului nostru, avocatul general Wahl, prezentate în Hotărârea Demirci: „După cum se arată în mod clar în considerentele Curții din Hotărârea Akdas, articolul 59 din Protocolul adițional operează ca un «mecanism de ultimă instanță» pentru a garanta că, prin interpretarea dispozițiilor din cadrul regimului stabilit prin asocierea CEE-Turcia, cetățenii Uniunii nu sunt tratați în mod mai puțin favorabil decât cetățenii turci. Totuși, articolul 59 nu constituie o clauză generală de nediscriminare care poate fi invocată de cetățenii Uniunii în toate împrejurările în care cetățenilor turci le sunt acordate, potrivit regimului stabilit prin asocierea CEE-Turcia, drepturi de care cetățenii Uniunii nu beneficiază” [42].

76. Este adecvată asimilarea situației domnului Çoban cu cea a solicitanților din cauza Akdas sau a solicitanților din cauza Demirci?

39 A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Yön (C-123/17, EU:C:2018:267, punctele 89 și 90).

40 A se vedea printre altele Hotărârea din 29 aprilie 2010, Comisia/Țările de Jos (C-92/07, EU:C:2010:228, punctul 62 și jurisprudența citată).

41 A se vedea printre altele Hotărârea din 18 iulie 2007, Derin (C-325/05, EU:C:2007:442, punctele 58-69, în special punctul 68), precum și Hotărârea din 22 decembrie 2010, Bozkurt (C-303/08, EU:C:2010:800, punctul 45). A se vedea în același sens Concluziile noastre prezentate în cauza Pehlivan (C-484/07, EU:C:2010:410, punctul 63): este necesar să ne raportăm la situația de ansamblu.

42 Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza Demirci și alții (C-171/13, EU:C:2014:2073, punctul 43).

77. Astfel cum arată instanța de trimitere în mod salutar [43], domnul Çoban și-a pierdut dreptul de ședere în Țările de Jos în temeiul Acordului de asociere atunci când a părăsit definitiv piața muncii [44]. El și-a încetat munca pe motiv de boală la data de 11 septembrie 2006. Totuși, el a obținut un permis de ședere UE de rezident pe termen lung la 18 decembrie 2006 și încă deținea permisul respectiv la momentul la care a decis să se mute în Turcia începând de la 1 aprilie 2014. Acesta avea dreptul, în temeiul Legii privind migrația de întoarcere, să se răzgândească și să se reîntoarcă în Țările de Jos în termen de un an de la transfer.

78. În cele ce urmează, ne vom limita analiza la drepturile conferite de un astfel de permis în temeiul dreptului Uniunii și la limitările sale. Nu cunoaștem dacă permisul deținut de domnul Çoban conferea drepturi suplimentare în temeiul legislației naționale; în opinia noastră, acest aspect este, în orice caz, nerelevant. Ceea ce contează aici este dacă, în baza drepturilor care îi sunt recunoscute *în temeiul dreptului Uniunii*, poziția sa poate (sau nu poate) să fie comparată în mod corespunzător cu cea a unui resortisant neerlandez și/sau a unui alt resortisant al Uniunii. În cazul în care comparația este legitimă, atunci, la fel ca solicitanții cu dublă cetățenie, turcă și neerlandeză, din Hotărârea Demirci, dreptul său de a beneficia de prestație în continuare în temeiul TW (pe care ar fi putut-o invoca) este anulat de articolul 59 din Protocolul adițional.

79. Vom examina mai întâi, pe scurt, chestiunea privind mutarea voluntară față de cea involuntară, înainte de a analiza dacă situația titularului unui permis de ședere UE de rezident pe termen lung trebuie să fie asimilată cu cea a unui resortisant neerlandez și/sau a unui alt resortisant al Uniunii.

80. Decizia nr. 3/80 nu face nicio distincție între diferite motive pentru care un lucrător care este resortisant turc și care se află ori s-a aflat sub incidența legislației unuia sau mai multor state membre ar putea dori să se mute, fie în Turcia, fie, într-adevăr, în alt stat membru [45]. Scopul acesteia este de a garanta că lucrătorul turc, membrii familiei sale, resortisanți ai Uniunii, și urmașii acestuia pot, indiferent de circumstanțe, să își mențină beneficiul protecției oferite de asigurările sociale la care acest lucrător turc a contribuit în cursul activității sale profesionale. Cu excepția cazurilor în care există o prevedere contrară (și nu *există* nicio prevedere „derogatorie” sau „specială” în Decizia nr. 3/80), lucrătorul turc trebuie să se supună „acelorași obligații și beneficiază de legislația oricărui stat membru în aceleași condiții ca și resortisanții acelui stat” [articolul 3 alineatul (1)].

81. Apoi, în mod evident, articolul 6 alineatul (1) prevede posibilitatea ca o persoană care intră în domeniul de aplicare al deciziei (menționată la articolul 2) care beneficiază de trei prestații dobândite („prestațiile în numerar pentru invaliditate, limită de vârstă sau cele de urmaș, indemnizațiile pentru accidente de muncă sau boli profesionale”) ar putea dori sau ar putea fi nevoiți să se mute. Persoanele care beneficiază de aceste prestații sunt tocmai persoanele care probabil nu sunt în măsură să lucreze sau să își poarte singure de grijă. Articolul 6 alineatul (1) prevede în mod clar și expres că prestațiile respective, pe care, în mod evident, trebuie să se poată baza în cazul în care se mută, „nu pot face obiectul niciunei reduceri, modificări, suspendări, retrageri sau confiscări, dat fiind că beneficiarul își are reședința în Turcia sau pe teritoriul unui alt stat membru decât cel în care este situată instituția responsabilă pentru plată”.

82. Cu alte cuvinte, mutarea *nu* ar trebui să conducă la pierderea prestațiilor. Concluzia firească este că Decizia nr. 3/80 prevede o întreagă gamă de posibile scenarii ce au în vedere mutarea și că motivul mutării este lipsit de relevanță. Permiteți să sugerăm un scenariu (plauzibil) cu titlu de exemplu. Să presupunem că lucrătorul în cauză s-a pensionat și devine bătrân și neputincios. El este, din nefericire, văduv în prezent, fără a avea pe cineva în statul membru în care trăiește care să aibă grijă de el. Are o

43 A se vedea punctul 38 de mai sus și textul întrebării preliminare.

44 A se vedea punctul 9 de mai sus.

45 A se vedea articolul 2 (domeniul de aplicare personal) coroborat cu articolul 6 (renunțarea la clauzele de reședință). Persoanele care intră în domeniul de aplicare în temeiul articolului 2 includ de asemenea membrii de familie ai acestor lucrători cu reședința pe teritoriul unuia dintre statele membre, precum și urmașii acestor lucrători.

familie extinsă în Turcia, dar și o fiică ce locuiește împreună cu familia sa într-un stat membru învecinat. El poate alege să rămână unde se află, izolat și fără sprijin. Poate alege să se alăture fiicei sale și familiei ei. Sau poate alege să se întoarcă în Turcia. Avem impresia că ar fi nenatural, cât și meschin să se sugereze că, dacă decide să se mute în celălalt stat membru menționat sau în Turcia (opțiunile 2 și 3), caracterul „voluntar" al acestei decizii îl elimină din domeniul de aplicare al articolului 6 sau, într-adevăr, al Deciziei nr. 3/80 în ansamblu. Perspectiva aceasta nu poate fi aceea din care ar trebui privit articolul 6 alineatul (1).

83. Prin urmare, concluzionăm că, deși Curtea menționează exercitarea voluntară a drepturilor de liberă circulație în calitate de cetățean al Uniunii pentru a-și susține raționamentul în Hotărârea Demirci, nu este posibil să fi procedat astfel pentru a conferi „caracterului voluntar al plecării" din statul membru calitatea de factor determinant care, dacă este dovedit, îl lipsește pe beneficiarul turc de prestațiile de securitate socială și astfel de protecția conferită în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80.

84. În continuare, vom analiza, așadar, chestiunea privind statutul și drepturile titularului unui permis de ședere UE de rezident pe termen lung în comparație cu cele ale (a) unui resortisant neerlandez și (b) ale unui resortisant al unui alt stat membru care, prin urmare, este cetățean al Uniunii.

85. Directiva 2003/109/CE a Consiliului are ca obiectiv să acorde resortisanților țărilor terțe care au avut reședința legală într-un stat al Uniunii pe o perioadă de cel puțin cinci ani și care sunt titularii unui permis de lungă ședere „un ansamblu de drepturi uniforme cât mai apropiate" de cele de care beneficiază cetățenii Uniunii Europene [considerentul (2)] [46]. Considerentul (7) menționează că, pentru a *dobândi* statutul de rezident pe termen lung, „resortisantul unei țări terțe trebuie să facă dovada că dispune de resurse suficiente și de o asigurare de sănătate, pentru a nu risca să devină o povară pentru statul membru. În evaluarea resurselor stabile și regulate ale solicitantului, statele membre pot lua în considerare factori precum cotizațiile la sistemul de pensii sau achitarea obligațiilor fiscale". Respectivul considerent este pus în practică de articolul 5 alineatul (1) literele (a) și (b) care stabilește suficiența resurselor proprii *fără* a recurge la sistemul de ajutor social și deținerea unei asigurări de sănătate drept condiții prealabile pentru dobândirea statutului de rezident pe termen lung.

86. Articolul 8 alineatul (1) prevede că statutul de rezident pe termen lung este permanent, sub rezerva articolului 9. Motivele pentru retragerea sau pentru pierderea acestui statut enumerate în această din urmă prevedere includ, împreună cu anumite motive de ordine publică, „absența de pe teritoriul [Uniunii] timp de 12 luni consecutive" [articolul 9 alineatul (1) litera (c)]. Articolul 11 prevede dreptul la egalitatea de tratament cu cel aplicat resortisanților naționali ai statului membru în cauză, dar conține și câteva derogări de la acest principiu. În special, articolul 11 alineatul (4) prevede că, „[î]n ceea ce privește asistența socială și protecția socială, statele membre pot limita aplicarea egalității de tratament la acordarea indemnizațiilor de bază" [47].

87. În mod ciudat, Directiva 2003/109 nu pare să se ocupe de chestiunea legată de ce se întâmplă și mai precis care sunt drepturile resortisantului țării terțe și respectiv ale statului membru care îl găzduiește, dacă persoana în cauză devine permanent dependentă de ajutoare sociale și este susținută precar de sistemul de asistență socială sau dacă aceasta începe într-adevăr să sufere de sărăcie.

46 Directiva din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung (JO 2004, L 16, p. 44, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 225).

47 Cu privire la sensul sintagmei „indemnizații de bază", a se vedea Hotărârea din 24 aprilie 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233, punctul 91). *Statele membre au dreptul „să limiteze egalitatea de tratament de care beneficiază titularii statutului* acordat de Directiva 2003/109, cu excepția prestațiilor de asistență socială și de protecție socială acordate de autoritățile publice la nivel național, regional sau local care îi permit persoanei satisfacerea necesităților de bază precum hrana, locuința și starea de sănătate" (sublinierea noastră).

88. Pare evident că domnul Çoban s-ar fi calificat (și ipotetic chiar s-a calificat) pentru un permis de ședere UE de rezident pe termen lung în temeiul activității sale de șofer de transport internațional. A obținut permisul la foarte puțin timp (aproximativ 3 luni) după încetarea inițială a activității[48]. În stadiul respectiv, perspectivele sale, nu în ultimul rând, dacă putea sau nu să își reia activitatea probabil nu erau pe deplin clare. Subliniem că de-abia doi ani mai târziu (la 8 septembrie 2008) gradul său de incapacitate a fost evaluat la 45 %-55 % și i s-a acordat o prestație pentru incapacitatea de muncă[49].

89. În momentul în care Uwv a încetat plata prestației domnului Çoban în temeiul TW, se afla acesta într-o poziție echivalentă cu cea a unui resortisant neerlandez (precum domnul Demirci și colegii săi) sau a unui resortisant al unui alt stat membru al Uniunii care are, așadar, în temeiul cetățeniei respective, calitatea de cetățean al Uniunii?

90. Este evident faptul că, în raportul cu Țările de Jos, poziția domnului Çoban nu putea fi comparată în mod util cu cea a unui resortisant neerlandez. Domnul Demirci și colegii săi se aflau în țara (adoptivă) ai cărei resortisanți erau. Prin obținerea cetățeniei neerlandeze, aceștia au obținut „nivelul de integrare cel mai ridicat al lucrătorului turc în statul membru gazdă”[50]. Ei sunt neerlandezi. Domnul Çoban nu a făcut acest pas fundamental.

91. În subsidiar, poziția domnului Çoban ar trebui comparată cu cea a unui resortisant al Uniunii care deține și el statutul de rezident pe termen lung în Țările de Jos, care se mută în altă parte și își pierde astfel dreptul la plata prestației complementare în temeiul TW?

92. Ca o chestiune de principiu, este aproape evident că, indiferent de cât de favorabilă este poziția resortisantului unei țări terțe care a obținut statutul de rezident pe termen lung al Uniunii în comparație cu poziția mai puțin sigură a unui resortisant al unei țări terțe care *nu* a atins încă acest statut[51], nu poate fi la fel de bună ca poziția unei persoane care este resortisant al Uniunii.

93. Statutul de cetățean al Uniunii, astfel cum a reținut Curtea într-o lungă serie de hotărâri subsecvente Hotărârii Grzelczyk, are „vocația de a fi statutul fundamental al resortisanților statelor membre, ceea ce permite acelor resortisanți care se găsesc în aceeași situație să obțină același tratament juridic independent de cetățenia acestora și fără a aduce atingere excepțiilor prevăzute în această privință”[52]. Domnul Grzelczyk a fost în măsură să solicite un ajutor „minimex” specific legislației belgiene, un „avantaj social” în sensul definiției din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68[53], în ultimul an de studii *nu* în virtutea legislației secundare (CEE), ci în temeiul solidarității datorate unui cetățean al Uniunii. Un student belgian aflat în aceeași situație putea avea acces la ajutorul „minimex” pentru sprijin financiar. Prin urmare, a avut acces și domnul Grzelczyk[54].

48 A se vedea punctul 33 de mai sus.

49 A se vedea punctul 34 de mai sus.

50 Hotărârea din 14 ianuarie 2015, Demirci și alții (C-171/13, EU:C:2015:8, punctul 53).

51 Statutul respectiv este, fără îndoială, foarte favorabil. Avocatul general Szpunar descrie acest lucru astfel în Hotărârea P și S (C-579/13, EU:C:2015:39, punctele 29-31): „[…] Directiva 2003/109 instituie în favoarea resortisanților țărilor terțe care au reședința legală în Uniune o perioadă de cel puțin cinci ani *un statut juridic special, care decurge exclusiv din dreptul Uniunii*: statutul de rezident pe termen lung. Introducerea acestui statut instituie pentru resortisanții străini, *în raport cu cetățenia, o formă alternativă* de participare la viața economică și socială a Uniunii, care corespunde în doctrină noțiunii «*denizenship*», *spre deosebire de* «*citizenship*». Pentru aspectele care nu sunt reglementate de dreptul Uniunii, statutul resortisanților țărilor terțe care au reședința în Uniune continuă să facă *obiectul dreptului național al statelor membre*” (sublinierea noastră).

52 Hotărârea din 20 septembrie 2001, Grzelczyk (C-184/99, EU:C:2001:458, punctul 31).

53 Regulamentul Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO 1968, L 257, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 11). Hotărârea din 20 septembrie 2001, Grzelczyk (C-184/99, EU:C:2001:458, punctul 27). Cu toate acestea, domnul Grzelczyk nu intra în domeniul de aplicare al acestui regulament, deoarece nu putea fi considerat „lucrător”: a se vedea punctele 15 și 16 din hotărâre.

54 Hotărârea din 20 septembrie 2001, Grzelczyk (C-184/99, EU:C:2001:458, punctul 29). În ceea ce privește efectivitatea drepturilor conferite de calitatea de cetățean al Uniunii în temeiul tratatului cu depășirea limitelor dreptului derivat, a se vedea punctele 30-36 din hotărâre.

94. Statutul de rezident pe termen lung al Uniunii pentru un resortisant al unei țări terțe nu acordă niciun astfel de drept izvorât din tratat pentru a completa lacunele sau pentru a nuanța interpretarea dreptului secundar al Uniunii. Prin urmare, este în mod intrinsec improbabil ca acest statut să fie cu adevărat echivalent cu statutul de cetățean al Uniunii.

95. Ni se pare că, din cel puțin două puncte de vedere, poziția domnului Çoban la 1 aprilie 2014 poate fi descrisă ca fiind mai precară decât cea a unui cetățean al Uniunii. Primul se referă la continuitatea securității sale financiare odată ce a fost afectat de incapacitatea permanentă de muncă, al doilea, la durata limitată a dreptului său de a-și păstra statutul de rezident pe termen lung al Uniunii în situația în care a părăsit Țările de Jos și s-a mutat în Turcia.

96. În ceea ce îl privește pe primul dintre acestea, rezultă în mod clar din Hotărârile Dano [55] și Alimanovic [56] că, în anumite condiții, un stat membru are dreptul de a limita accesul la PSNTN chiar și pentru *cetățenii Uniunii* care se află în mod legal pe teritoriul său, până la momentul la care dobândesc dreptul de ședere permanentă [57]. Până în prezent, din câte cunoaștem, nu există încă jurisprudență a Curții referitoare la chestiunea dacă un resortisant al unei țări terțe care a obținut statutul de rezident pe termen lung al Uniunii și care, ulterior, devine total dependent financiar de un amestec de prestații de securitate socială și de PSNTN pentru a-și asigura subzistența poate conta pe menținerea statutului său și, prin urmare, pe continuarea acestor prestații pentru tot restul vieții. Ar fi îndrăzneț să se afirme că în mod evident așa stau lucrurile [58].

97. Cu privire la cel de al doilea, rezultă în mod clar din modul de redactare a articolului 9 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2003/109 că un resortisant al unei țări terțe „pierde dreptul la statutul de rezident pe termen lung […] în cazul absenței sale de pe teritoriul [Uniunii] timp de 12 luni consecutive”. De la acel moment, el va fi în aceeași situație ca orice alt resortisant al unei țări terțe care dorește să (re)intre în Uniunea Europeană [59]. *Ex hypothesi*, cu privire la situația de fapt din speță (domnul Çoban este afectat de un grad de incapacitate de muncă de 45 %-55 %), o astfel de persoană nu va putea să beneficieze de tratamentul preferențial acordat unui resortisant turc care dorește să (re)intre pe piața muncii dintr-un stat membru în temeiul Acordului de asociere (și, în orice caz, nu va avea un drept de liberă circulație în Uniune echivalent cu cel al unui cetățean al Uniunii) [60].

98. În schimb, un cetățean al Uniunii care are statut de rezident pe termen lung și care optează să părăsească Țările de Jos (și, prin urmare, renunță la dreptul său de a primi prestația suplimentară în temeiul TW) își va pierde în final statutul de rezident pe termen lung, după doi ani mai degrabă decât după 12 luni [61], dar acesta va putea, desigur, să reintre în Țările de Jos după bunul plac [62].

55 Hotărârea din 11 noiembrie 2014, Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358).

56 Hotărârea din 15 septembrie 2015, Alimanovic (C-67/14, EU:C:2015:597).

57 A se vedea Hotărârea din 11 noiembrie 2014, Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358, punctele 68-74). Doamna Dano deținea un certificat (național) de ședere pentru o perioadă nelimitată, dar totuși nu a putut pretinde un drept de ședere în temeiul Directivei 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (denumită în continuare „Directiva privind drepturile cetățenilor”) (JO 2004, L 158, p. 77, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56) (a se vedea punctele 26 și, respectiv, 44 din hotărâre).

58 În acest sens, a se vedea Hotărârea din 19 septembrie 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565, punctele 64, 69 și 78), precum și Hotărârea din 15 septembrie 2015, Alimanovic (C-67/14, EU:C:2015:597, punctele 57-59 și 62). Directiva 2003/109 nu oferă un răspuns la această întrebare: a se vedea punctul 87 de mai sus.

59 Este posibil să nu fie întâmplător că Legea privind migrația de întoarcere permite unui lucrător turc care s-a mutat în Turcia să se răzgândească și să se întoarcă în Țările de Jos, cu condiția de a proceda astfel în termen de un an de la data la care acesta s-a instalat în țara de destinație: a se vedea punctul 32 de mai sus.

60 A se vedea Hotărârea din 14 ianuarie 2015, Demirci și alții (C-171/13, EU:C:2015:8, punctul 56): „spre deosebire de lucrătorii statelor membre, resortisanții turci nu se bucură de libera circulație în interiorul Uniunii, ci se pot prevala numai de anumite drepturi, doar pe teritoriul statului membru gazdă [a se vedea Hotărârea Tetik (C-171/95, EU:C:1997:31, punctul 29), și Hotărârea Derin (C-325/05, EU:C:2007:442, punctul 66)]”.

61 A se vedea articolul 16 alineatul (4) din Directiva privind drepturile cetățenilor.

62 A se vedea articolul 5 alineatul (1) din Directiva privind drepturile cetățenilor.

99. În Hotărârea Demirci, Curtea și-a schițat analiza detaliată a motivelor pentru care, spre deosebire de solicitanții din cauza Akdas, deținătorii respectivi ai dublei cetățenii, turcă și neerlandeză, nu puteau să se întemeieze pe Decizia nr. 3/80 pentru a-și menține dreptul la prestațiile suplimentare acordate în temeiul TW, exprimându-se astfel: „împrejurarea că pârâții din litigiul principal au dobândit cetățenia statului membru gazdă în calitate de lucrători turci îi plasează într-*o situație cu totul particulară* (sublinierea noastră)”[63].

100. Cu toate acestea, este clar că domnul Çoban *nu* se află „într-o situație cu totul particulară” echivalentă. El nu are dublă cetățenie, turcă și neerlandeză. Nu este un resortisant al unui alt stat membru al Uniunii. Are o singură cetățenie: pe cea turcă. În opinia noastră, elementele care figurează la punctul 84 și următoarele de mai sus demonstrează că situația sa nu poate fi în mod corect comparată cu cea a unui resortisant neerlandez și/sau a unui cetățean al Uniunii. Rezultă că articolul 59 din Protocolul adițional nu are ca efect privarea acestuia de drepturile cu efect direct ce izvorăsc din articolul 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80 pe care în alte condiții ar putea să le invoce.

Post-scriptum

101. Din analiza pe care am efectuat-o, va rezulta în mod clar că principala cauză a incertitudinii care a determinat prezentul litigiu este faptul că Decizia nr. 3/80 reflectă versiunea Regulamentului nr. 1408/71 în vigoare *înainte de a fi modificat* în sensul că PSNTN nu mai pot fi transferate[64]. Atât în Hotărârea Akdas, cât și în Hotărârea Demirci, Curtea a pornit de la premisa că PSNTN intră în domeniul de aplicare al Deciziei nr. 3/80[65].

102. În timp ce articolul 59 din Protocolul adițional constituie un prețios instrument de interpretare[66] și, prin urmare, poate interveni în circumstanțe specifice pentru a se opune invocării Deciziei nr. 3/80, atribuțiile și competențele sale nu se extind la rescrierea Deciziei nr. 3/80 pentru a „elimina” chiar acele PSNTN despre care Curtea a declarat că sunt reglementate de respectivul instrument. Competența de a modifica sau de a restructura Decizia nr. 3/80 este rezervată Consiliului de asociere[67]. În cazul în care, din motive de ordine publică, se consideră oportună împiedicarea resortisanților turci să își păstreze dreptul la PSNTN dacă se mută din statul membru gazdă, cu excepția cazului în care Curtea reexaminează premisele pe care se întemeiază Hotărârile Akdas și Demirci[68], rezultatul respectiv poate fi obținut doar pe cale legislativă.

Concluzie

103. În consecință, propunem Curții să răspundă la întrebările adresate de Centrale Raad van Beroep (Curtea de Apel pentru Litigii de Securitate Socială și de Funcție Publică, Țările de Jos) după cum urmează:

„Articolul 6 alineatul (1) din Decizia nr. 3/80 a Consiliului de asociere din 19 septembrie 1980 privind aplicarea regimurilor de securitate socială ale statelor membre ale Comunităților Europene în raport cu lucrătorii turci și cu membrii familiilor acestora poate fi invocată în mod direct de un fost lucrător care nu deține, pe lângă cetățenia turcă, cetățenia unui stat membru și care este beneficiarul unei prestații

63 Hotărârea din 14 ianuarie 2015, Demirci și alții (C-171/13, EU:C:2015:8, punctul 53).

64 A se vedea punctul 53 de mai sus. Curtea, în Hotărârea din 26 mai 2011, Akdas și alții (C-485/07, EU:C:2011:346), era în mod clar conștientă de neconcordanța dintre Decizia nr. 3/80 și versiunea modificată a Regulamentului nr. 1408/71: a se vedea punctele 83-86 din hotărârea respectivă.

65 A se vedea Hotărârea din 26 mai 2011, Akdas și alții (C-485/07, EU:C:2011:346, punctul 77).

66 A se vedea punctul 73 și următoarele de mai sus.

67 Hotărârea din 26 mai 2011, Akdas și alții (C-485/07, EU:C:2011:346, punctul 91).

68 În ipoteza în care Curtea dorește să reexamineze această premisă, sugerăm că un astfel de *revirement* al unei jurisprudențe consacrate este de competența Marii Camere.

complementare acordate în temeiul Toeslangenwet (Legea privind prestațiile suplimentare), pentru a menține dreptul la prestația respectivă dacă se mută în Turcia. Rezultatul respectiv nu este împiedicat de articolul 59 din Protocolul adițional semnat la 23 noiembrie 1970 la Bruxelles. Este nerelevant dacă persoana respectivă (a) se mută în Turcia din proprie inițiativă sau (b) beneficiază, în calitate de resortisant al unei țări terțe, de statutul de rezident pe termen lung al Uniunii, astfel încât ar putea să se întoarcă și să își reia șederea în statul membru gazdă în termen de 12 luni."